

УДК 027.7:004.65:001.891

Марина Ігнатюк,

директор бібліотеки

Житомирського національного агроєкологічного університету

**ПЕРСПЕКТИВИ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАРУБІЖНИХ УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОЇ ІРБІС-КОРПОРАЦІЇ БІБЛІОТЕК
АГРОЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Наведено оцінку необхідності використання агроєкологічних знань в сучасних соціально-економічних умовах. Описана проблематика мережевої взаємодії бібліотек і перспективи бібліотечно-інформаційного забезпечення агроєкологічної галузі зарубіжних учасників міжнародної ІРБІС-корпорації бібліотек агроєкологічного профілю.

Ключові слова: агроєкологія, агроєкологічні знання, бібліотечна кооперація, ІРБІС-корпорація.

Важливість агроєкологічного сектору економіки для кожної країни важко переоцінити – глобальна зміна клімату, зростання цін на продовольство, погіршення екології та фінансові кризи змушують розглядати проблеми продовольчої безпеки і продовольчої незалежності як одне з найважливіших державних завдань [13]. Країни, що володіють високим агроєкологічним потенціалом і озброєні передовими аграрними технологіями, залишаються найбільш захищеними та конкурентоспроможними за будь-якої несприятливої зміни ситуації [12; 10].

Доступ виробників сільськогосподарської продукції до передових агроєкологічних знань є запорукою соціально-економічного зростання, гарантією стабільного забезпечення громадян продовольством у необхідній кількості, асортименті та якості [3].

Особливо важливим є поширення знань про передові методи господарювання для малих сільськогосподарських підприємств, фермерських та присадибних господарств. Організація якісного бібліотечно-інформаційного забезпечення велике значення має також для студентів та аспірантів, які навчаються за фахом агроєкологічного профілю та відчувають значні труднощі в одержанні достовірної, науково обґрунтованої

та апробованої інформації, яка враховує регіональну та національну специфіку [5; 7].

Сучасне середовище поширення знань в галузі агроєкології характеризується різким збільшенням обсягів інформації і глобальним ускладненням систем її зберігання і пошуку. Інформація, яку шукає користувач, часто може бути отримана лише в процесі відбору з багатьох джерел [8].

В епоху інформаційного суспільства рівень бібліотечного сервісу виходить за межі окремої бібліотеки. Не лише з метою економії фінансових і технічних засобів, але й через потребу обмінюватись інформацією виникла необхідність координації і кооперації діяльності бібліотек, результатом чого стала поява бібліотечних мереж і систем [14].

Проблема мережевої взаємодії бібліотек, створення й інтеграція їх інформаційних ресурсів є однією з найважливіших в сучасному розвитку бібліотечної справи не лише у нашій країні, а й у всьому світі.

Умовами організації мережевої взаємодії бібліотек можна вважати ясне розуміння цілей і завдань мережевого об'єднання, визначення основних напрямів і видів діяльності, формування програм професійного розвитку та підвищення рівня інформаційно-телекомунікаційної компетентності бібліотечних кадрів і користувачів бібліотек [11].

Найбільш складною і важливою формою мережевої взаємодії є спільне створення й використання інформаційних ресурсів.

Корпоративна бібліотечна система – це розподілена інформаційна система, яка об'єднує ресурси групи бібліотек. Ресурсами є електронні каталоги, колекції електронних публікацій, а також інші інформаційні джерела, які представлені в електронному вигляді і містять інформацію, що цікавить користувача. Кінцевою метою створення корпоративної бібліотечної системи є поліпшення якості обслуговування за рахунок підвищення активності доступу до інформаційних ресурсів внаслідок створення загального інформаційного простору [2].

Одним із сучасних напрямів удосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення є міжнародна бібліотечна кооперація.

У 2011–2012 рр. сформувалась така форма кооперації, як міжнародна ІРБІС-корпорація, до якої увійшов ряд бібліотек агроєкологічного профілю.

В даний час ІРБІС-корпорація – це міжнародне об'єднання, що включає понад 120 бібліотек з 6 країн: Росії, України, Білорусі, Азербайджану, Казахстану, Киргизії.

ІРБІС-корпорація – некомерційний проект, основною метою якого є спрощення роботи каталогізаторів і підвищення ефективності діяльності бібліотек.

Короткі характеристики зарубіжних учасників міжнародної ІРБІС-корпорації, що є бібліотеками агроєкологічного профілю, наведені в таблиці:

№ з/п	Бібліотека	Країна	Сайт	Фонд
1	Білоруська сільськогосподарська бібліотека ім. І. С. Луїновича Національної академії наук Білорусі	Білорусь	belal.by	500 000
2	Наукова бібліотека Ульяновської державної сільськогосподарської академії ім. П. А. Століпіна	Росія	www.lib.ugsha.ru	623 000
3	Центральна наукова бібліотека ім. Н. І. Желєзнова Російського державного аграрного університету	Росія	library.timacad.ru	2 500 000
4	Бібліотека Інституту лісу ім. В. Н. Суканова Сибірського відділення Російської академії наук	Росія	libr.krasn.ru	145 000
5	Наукова бібліотека Західно-Казахстанського аграрно-технічного університету ім. Жангірхана	Казахстан	library.wkau.kz	974 000

Можна виокремити такі перспективи розвитку бібліотечно-інформаційного забезпечення зарубіжних бібліотек агроєкологічного профілю, які вступили до ІРБІС-корпорації:

1. Використання переваги корпоративної каталогізації як процесу створення бібліографічних записів зусиллями декількох бібліотек за двома напрямками:

- ◎ створення та використання бібліографічних записів;
 - ◎ створення та використання авторитетних записів.
- Корпоративна каталогізація надає такі переваги:
- ◎ забезпечується можливість запозичення великого числа

бібліографічних записів і авторитетних записів з різних національних каталогів та баз даних;

- ◎ забезпечується можливість каталогізації великої кількості різних видів документів, що використовуються в бібліотеках;

- ◎ процес каталогізації стає більш надійним, тому що застосування стандартів підвищує надійність і очікувану кількість записів; він стає більш ефективним у зв'язку зі збільшенням частки запозичення / копіювання записів, створених за єдиними стандартами (такі записи не потребують суттєвого редагування);

- ◎ процес каталогізації стає більш швидким, оскільки копіювання записів потребує менше часу;

- ◎ процес каталогізації стає дешевшим, тому що копіювання потребує менше витрат, ніж оригінальна каталогізація; крім того, однією з умов корпоративної каталогізації є підтримка бібліографічних записів авторитетними даними, що при копіюванні позбавляє бібліотеки трудомісткої роботи зі створення авторитетних записів [6];

- ◎ учасники корпоративної каталогізації беруть безпосередню участь у виробленні правил і стандартів каталогізації.

Таким чином, причини, з яких вигідно брати готові записи, а не створювати їх самостійно, очевидні. Нова пошукова система ІРБІС-корпорації забезпечує отримання записів швидко, з мінімальними трудовитратами і в оптимальній формі. Тому каталогізатори, використовуючи можливості корпорації, створюють більш ніж 100 записів протягом дня [9].

2. Розширення таких функціональних можливостей міжбібліотечного абонементу та електронної доставки документів, особливо при взаємодії бібліотек різних держав: автоматизація замовлення через розподілений каталог, надання доступу віддаленим користувачам до повнотекстових документів в електронному вигляді [1], а в перспективі – створення комплексної системи обслуговування віддалених користувачів з єдиним особистим кабінетом, електронним формуляром і єдиною мульти-валютною системою оплати замовлень.

3. Упровадження нових інформаційних і комп'ютерних технологій – насамперед, на базі однотипної для всіх бібліотек корпорації автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи (АБІС) ІРБІС, яка є основою технологічної кооперації і забезпечує диференціацію доступу до ресурсів і записів, генерування спільних інформаційних ресурсів

(наприклад, у вигляді форматів розподілених баз даних ІРБІС-корпорації), злиття ресурсів (наприклад, у вигляді створення зведених електронних каталогів регіональних бібліотек: «Зведений красназничий каталог дитячих бібліотек Оренбурзької області», «Електронний каталог миколаївських бібліотек» тощо), взаємне запозичення записів (наприклад, використання можливості імпорту записів про видання національними мовами).

4. Використання методичної підтримки Міжнародної Асоціації користувачів та розробників електронних бібліотек і нових інформаційних технологій (Асоціації ЕБНІТ <http://elnit.org>) – розробника та розповсюджувача АБІС ІРБІС, а також підвищення кваліфікації працівників бібліотек агроекологічного профілю у сфері інформаційних і комп'ютерних технологій.

5. Використання запозиченого позитивного досвіду взаємодії з іншими корпоративними системами та окремими бібліотеками, що входять до міжнародної ІРБІС-корпорації [4].

Вище перераховані перспективи розвитку бібліотечно-інформаційного забезпечення агроекологічної галузі учасників міжнародної ІРБІС-корпорації бібліотек агроекологічного профілю бажано більш детально проаналізувати на предмет використання цих напрямів бібліотечно-інформаційного забезпечення в профільних бібліотеках України.

Список використаних джерел

1. Аббакумова Н. П. Электронные полнотекстовые зарубежные базы данных online и агропромышленная проблематика / Н. П. Аббакумова // Библиотечное дело – 2005. – Спец. вып.: Деятельность библиотек и развитие информационной культуры общества : материалы десятой междунар. науч. конф. (Москва, 20–22 апр. 2005 г.). – М., 2005. – С. 144–145.
2. Берладин Г. В. Кооперація зусиль в роботі бібліотек. Досвід роботи / Г. В. Берладин // Медичні бібліотеки України на шляху до суспільства знань : матеріали наук.-практ. конф., Львів, 15–17 травня 2007 р. – К., 2007. – С. 20–27.
3. Вергунов В. А. Науково-організаційні та методологічні основи становлення й розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи в агрономії / В. А. Вергунов // Історія укр. науки на межі тисячоліть : зб. наук. пр. – 2007. – Вип. 30. – С. 9–16.
4. Григянец Р. Б. Корпоративные библиотечные информационные системы и технологии в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / Р. Б. Григянец, Г. В. Макаревич // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса : тр. 16-й Междунар. конф. «Крым-2009».

– Режим доступа : <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2009/disk/102.pdf>. – (Проверено: 17.02.2014) – Заглавие с экрана.

5. Дерлеменко В. В. Спільна робота сільськогосподарських бібліотек та інформаційних консультативно-освітніх служб АПК по формуванню бібліотечно-інформаційного агроресурсу України та його використанню / В. Дерлеменко // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2002. – Вип. 9. – С. 90–98.

6. Діжур Т. А. Корпоративне створення бібліографічної бази даних як критерій відповідальності перед користувачем і суспільством / Т. А. Діжур // Медичні бібліотеки як соціальні інформаційні бази медичної науки та охорони здоров'я : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Чернівці, 14–16 травня 2008 р. – К., 2008. – С. 92–96.

7. Дунаева Н. В. Библиотечно-информационный потенциал аграрных вузов – основные тенденции его развития в целях удовлетворения потребностей науки и образования [Электронный ресурс] / Н. В. Дунаева. – Режим доступа: <http://rba.timacad.ru/библиотечно-информационный-потенциал-аграрных-вузов—основные-тенденции-его-развития-в.> – (Проверено: 17.02.2014) – Заглавие с экрана.

8. Дунаева Н. В. Концепция создания единого информационного пространства библиотек аграрных образовательных учреждений стран СНГ [Электронный ресурс] / Н. В. Дунаева, О. А. Юдина // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса : тр. 11-й Междунар. конф. «Крым-2004». – М., 2004. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

9. Ковязина Е. В. ИРБИС-корпорация как форма сотрудничества библиотек [Электронный ресурс] / Е. В. Ковязина // Информационные технологии, компьютерные системы и издательская продукция для библиотек : материалы тринадцатой междунар. конф. и выставки «LIBCOM-2009», (п. Ершово Одинцовский р-н Московская обл., 16–20 нояб. 2009 г.). – М., 2009. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/libcom9/disk/8.pdf>. – (Проверено: 17.02.2014) – Заглавие с экрана.

10. Концепція розвитку сільськогосподарських бібліотек України / УААН, Держ. наук. с.-г. б-ка ; М. М. Гаврилюк, В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко, І. М. Криворучко. – К., 2005. – 25 с. – (Постанова Бюро Президії УААН «Про Концепцію розвитку сільськогосподарських бібліотек України» від 16 черв. 2005).

11. Пирумова Л. Н. Интеграция научных информационных ресурсов по проблематике АПК в современных условиях [Электронный ресурс] : доклад [Всерос. библиот. конгр., Пермь, 13–18 мая 2012 г.] / Л. Н. Пирумова // Информ. бюл. Рос. библиот. ассоц. – 2012. – № 65. – Режим доступа: <http://www.rba.ru/content/resources/bulletin/ib65/rba65.pdf>. – (Проверено: 17.02.2014) – Заглавие с экрана.

12. Про становлення і розвиток мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні [Електронний ресурс] : наказ М-ва аграр. політики України, УААН, НАУ №114/36/165 від 26.04.2001 р. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/>

l_doc2.nsf/link1/FIN2762.html. – (Проверено: 17.02.2014) – Заголовок з екрана.

13. *Саблук П. Т.* Основні положення нової економічної парадигми національної продовольчої безпеки України в XXI ст. / П. Т. Саблук // *Економіка України.* – 2002. – № 5. – С. 54–59.

14. *Шрайберг Я. Л.* Корпоративные и национальные проекты открытого доступа / Я. Л. Шрайберг, А. И. Земсков // *Науч. и техн. б-ки.* – 2008. – № 8. – С. 5–23.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2014 р.

UDC 027.7:004.65:001.891

Maryna Ihnatiuk

Perspectives of Library and Information Agroecological Support for Foreign Participants of International Irbis-Corporation of Agroecological Libraries

An assessment of the need for agroecological knowledge in the contemporary socioeconomic conditions. Problems of networking libraries and perspectives of library and information providers in the field of agroecology foreign participants IRBIS international corporations libraries of agroecological profile are described.

Keywords: agroecology, agroecological knowledge, library cooperation, IRBIS-corporation.

УДК 027.7:004.65:001.891

Марина Игнатьюк

Перспективы библиотечно-информационного обеспечения в области агроэкологии зарубежных участников международной ИРБИС-корпорации библиотек агроэкологического профиля

Приведена оценка необходимости применения агроэкологических знаний в современных социально-экономических условиях. Описана проблематика сетевого взаимодействия библиотек и перспективы библиотечно-информационного обеспечения в области агроэкологии зарубежных участников международной ИРБИС-корпорации библиотек агроэкологического профиля.

Ключевые слова: агроэкология, агроэкологические знания, библиотечная кооперация, ИРБИС-корпорация.

УДК 004.91:004.728.4

Дмитро Карпюк,

викладач Рівненського державного гуманітарного університету

ВИДИ МЕРЕЖНИХ ДОКУМЕНТІВ

Узагальнюються підходи до класифікації електронних документів мережного середовища. Запропонований власний підхід диференціації мережних документів.

Ключові слова: електронний ресурс, електронний документ, мережний документ.

Сучасний етап розвитку науково-технічного і технологічного прогресу в умовах появи нових видів суспільних та особистісних потреб в інформації, різкого збільшення кількості інформаційних ресурсів на цифрових носіях, зумовлює активізацію зовнішніх та внутрішніх соціокомунікативних зв'язків з використанням телекомунікаційних систем, зокрема середовища мережі Інтернет. Телекомунікаційний простір мережі Інтернет являє собою відкриту систему світових інформаційних ресурсів та соціальних комунікацій, яка знаходиться в стані безперервного розвитку. Безперечними перевагами комунікаційного середовища Інтернету є: глобальність, широке використання можливостей мультимедіа та інтерактивність, які роблять інформаційні продукти, представлені в Інтернеті, більш доступними, а процеси комунікації простішими. В зв'язку з цим виникає принципово новий аспект розвитку системи документних комунікацій, яка базується на засобах комп'ютерної техніки і системах телекомунікаційного зв'язку та передбачає необхідність оптимізації існуючих систем інформаційного обслуговування, що базуватиметься на використанні мережних інформаційних ресурсів.

Цифрові інформаційні об'єкти, доступ до яких забезпечується використанням телекомунікаційного середовища Інтернету, вирізняються різноманітністю, відповідно до чого в мережі функціонують електронні документи різних видів. Фізичну структуру документів мережі формують сукупність різнотипних файлів (текстових, графічних, звукових) та інформаційні ресурси сервісів інтернет-середовища, а саме:

✦ основний файл, що містить текст документа та спеціалізовані